

ΚΡΗΤΙΚΑ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

20*

ΜΙΧΑΗΛ ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΕΙΣ ΑΝΔΡΕΑΝ ΚΑΛΕΡΓΗΝ

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν «Κρητικῶν Παλαιογραφικῶν», τὰ ὅποια φιλοξενοῦνται εἰς τὰ «Κρητικά Χρονικά», μοῦ ἐδόθη ἤδη ἡ εὐκαιρία νὰ δημοσιεύσω τρία ἀνέκδοτα ἕως τότε πονημάτια τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστόλη, ἐκ τῶν ὁποίων δύο ἦσαν ἐπικήδαιοι εἰς Κρητῆτας¹. Εἰς αὐτὰ πρέπει τῶρα νὰ προστεθῆ καὶ ὁ γνωστός μὲν², ἀλλ' ἀνέκδοτος, νομίζω, μέχρι τοῦδε ἐπικήδειος τοῦ ἰδίου εἰς τὸν Ἀνδρέαν Καλέργην, τὸ κείμενον τοῦ ὁποίου δημοσιεύω ἐνταῦθα ἀπὸ τὸν κώδικα ὑπ' ἀριθ. 204 τῆς Κρατικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βερολίνου³. Μὲ τὴν παροῦσαν δημοσίευ-

*) Βλ. «Κρητικά Χρονικά» Θ', 1955, σελ. 479 κ.έ.

¹) Κρητικά Παλαιογραφικά 9, Μιχαὴλ Ἀποστόλη, Ἐπικήδειος εἰς Καλοτάρην καὶ Γαλατηνόν, «Κρητικά Χρονικά» Δ', 1950, 251 - 256. Κρητικά Παλαιογραφικά 17, Μιχαὴλ Ἀποστόλη, Μενέξενος, «Κρητικά Χρονικά» ΣΤ', 1952, 51 - 58. Πρὸβλ. ἐπίσης καὶ τὰ ἀκόλουθα ἔργα τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστόλη, ἐπίσης ἐκδοθέντα ὑπ' ἐμοῦ: 1) Λόγος περὶ Ἑλλάδος καὶ Εὐρώπης ΕΕΒΣ ΙΘ', 1949 235 - 244. 2) Ἀνέκδοτα Ἐπιγράμματα ΕΕΒΣ, Κ', 1950, 177 - 208. 3) Ἡ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Φρειδερίκον τὸν τρίτον ἔκκλησις. Γέρας Ἀντωνίου Κεραμοπούλου, Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν 1953, 516 - 517. 4) Προσευχὴ πρὸ τῆς μεταλήψεως. Publications de l'Institute d'études Orientales de la Bibliothèque Patriarchale d'Alexandrie. Alexandrie 1953, 11 - 16. Ὡραίαν ἀνάλυσιν τοῦ «Λόγου περὶ Ἑλλάδος καὶ Εὐρώπης» μετὰ μεταφράσεως εἰς τὴν ἀγγλικὴν τῆς § 4 (σελ. 243 - 244) ἐδημοσίευσεν ὁ Demo J. Geanakoplos, A Byzantine looks at the Renaissance. The attitude of Michael Apostolis towards the Rise of Italy to cultural eminence, «Greek and Byzantine Studies» Vol. 1, number 2 (October 1958) σελ. 157 - 162. Πρὸβλ. καὶ Κ. Θ. Δημαρᾶ, Ἡ φωτισμένη Εὐρώπη, «Νέα Ἐστία» 51, 1952, 228 κ.έ. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 Κρητικὸν παλαιογραφικόν, Ἡ Γόρτυνα καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀποστόλης, «Κρητικά Χρονικά» Δ', 1950, 240 - 242, δεόν νὰ συνδυασθῆ μὲ ὅσα ὀρθότατα γράφει ὁ Σ. Ἀλεξίου, Ὁ χαρακτήρ τοῦ «Ἐρωτοκρίτου», «Κρητικά Χρονικά» ΣΤ', 1952, 395.

²) Πρὸβλ. τὴν ἐπιστολὴν LXXXV τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστόλη εἰς H. Noiret, Lettres Inédites de Michel Apostolis, Paris 1889, 105 - 106.

³) Αἱ φωτογραφίαι μοῦ ἐστάλησαν τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ καθηγητοῦ κ. Joh.Irmisch, τὸν ὁποῖον εὐχαριστῶ θερμῶς καὶ ἀπὸ ἐδῶ. Τὸ ἴδιον κείμενον ἦτο καὶ εἰς τὸν κώδικα τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ὑπάρχει πλέον. Πρὸβλ. L' e g r a n d E m. B.H. I, 1885, LXVII καὶ «Κρητικά Χρονικά» Δ', 1950, 252, σημ. 3. Εἰς τὸν κώδικα τοῦ Βερολίνου τὸ κείμενον

σιν συμπληροῦται ἢ ἔκδοσις τῶν ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Μιχαήλ Ἀποστόλη, ὑπολείπεται δὲ τώρα ἢ ὑπ' ἐμοῦ ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς συγγραφῆ μονογραφίας περὶ τοῦ συμπαθοῦς φιλολόγου, τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐγκατασταθέντος εἰς Κρήτην καὶ τόσον ἀγαπήσαντος τὴν νέαν πατρίδα του.

Μιχαήλου Ἀποστόλη τοῦ Βυζαντίου, μονωδία ἐπικήδειος πρὸς τὸν ἐνδοξότατον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἄνδρα κύριον Ἀνδρέαν τὸν Καλέργην.

Τῷ Κρητῶν ἀπάντων ἀρίστῳ καὶ Ἐνειῶν ἰσοτίμῳ Ἀνδρέα Καλέργῃ τῷ ἄρι ἀφ' ἡμῶν οἰχομένῳ, τίς ἄξιος ἔπαινος γένοιτ' ἂν ἀφ' ἡμῶν τῶν πολλαῖς τοῦ χρόνου περιπετείαις καὶ ὁ πόνοις εἴχομεν καὶ δαπάναις παρ' ἐλπίδα πᾶσαν ἀποβαλόντων; Ἀλλ' ἀνάγκη καὶ ἅμα μοι δίκαιον νῦν μονωδῆσαι μᾶλλον τὸν ἄνδρα ἢ εἴτε ἄλλοιέ ποτέ τινα Κρητῶν ἐμονώδησα, ἄλλωστε καὶ φίλου ὄντος μοι τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῖς προσήκουσιν ἐπαρκοῦντος οὐ μόνον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτοῦ ὁμαιμόνων. Τοιγαροῦν ἀποδοτέον τὰς ἀμοιβὰς ἐν τοῖς μᾶλλον χροῖσιν τῶν Κρητῶν εὐφημίας καὶ μονωδητέον ἐς δύναμιν, τῆς γὰρ ἀξίας οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ μου πολλῶ τῷ μέσῳ κρείττους οὐχ ἄψαντας. Φεῦ, ὦ καὶ μηνῶν καὶ χρόνων περιφοραὶ καὶ παλίρροιαί, οἷον τῆς Κρήτης ὀφθαλμὸν ἐξηνέγκατε δεξιόν, οἷαν χεῖρα παγκάλην καὶ δεξιὰν ἐξεκόψατε, οἷαν κυπάριπτον ἐν μέσῳ τῶν Κρητῶν καὶ Ἐνειῶν ἀπαστραπίουσαν, οἷον στόμα καὶ γλῶτταν στάζουσαν λόγον μέλιτι συμμιγῆ καὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ καὶ συγγενομένους ἠδύνοντα, ὦ σώματος περικαλλοῦς τουτουῖ τοῦ νῦν ἡμῖν προκειμένου, ἀριστά τε συντεθειμένου καὶ ὡς προσήκει μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι, μήτε καθ' ὑπερβολὴν ὑπερμήκους, μήτε βραχείος κατ' ἔλλειψιν, ἀλλ' οἷον ἀναλογία καὶ ξυμμετρία κοσμεῖ, ὦ ῥινὸς ἐκείνης, μᾶλλον δὲ ταυτησί, μήτε γρουπῆς, μήτε σιμῆς τυγχανούσης, ἀλλ' εὖ τε αὐτῆς τυγχανούσης καὶ μυκτήρων καὶ πνεύματος ἀναλόγως φύσαντος πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς καὶ καρδίας ἀόργητον ὁρμὴν τε καὶ κίνησιν. Θυμὸς γὰρ τὸ παράπαν

ἔχει καταγραφῆ καλῶς, ἐκτὸς μερικῶν ἀσημάντων ὀρθογραφικῶν ἀτελειῶν, τὰς ὁποίας ἀπεκατέστησα σιωπηλῶς. Μερικὰς ἄλλας ἀβλεψίας τὰς εἶχεν ἤδη διορθώσει ὁ ἴδιος ὁ κωδικογράφος. Οὕτω ἀρχικῶς εἶχε γράψει, στ. 1 ἀρίστων, 3 καὶ ὁ χρ, 17 τούτου, 22 φουσᾶν, 23 ὁρμὴν τε καὶ γέν, 35 Ράθυν, 42 πόλιν, 47 αὐτῶν, 52 κεῖται (προσετέθη ὑπεράνω τοῦ στίχου), 60 Ἐκ τούτων τοίνυν τῶν ἀμοιβῶν καὶ τῶν τοιούτων, 85 σύγγνωτέ μοι τοῦτο, 92 ὑπερλάσειεν. Προσθετέον ἐπίσης ὅτι εἰς τὸ περιθώριον τῶν στίχων 90 - 92 σημειοῦται γνω(μικόν), καὶ ὅτι ὑπεράνω τῶν λέξεων ὁ ἔσμός ἔχει ἀναγραφῆ διὰ τῆς ἰδίας χειρὸς τὸ πλῆθος.

ἔδουλοῦτο τ' ἀνδρὶ καὶ οὔτε μυκτηρισμὸν εἶχον οἱ νῦν βαβαί μοι
 25 προκείμενοι ῥώθωνες, οὔτε χλευασμὸν τὸ σιόμα σου τὸ χρυσόροον.
 ὦ ποδῶν ἐκείνων, μάλλον δὲ τουτωνί, εὐρρύθμως βαδιζόντων
 καὶ σταθηρῶς, ὧ χειρῶν προτεινουσῶν τοῖς πένησιν εὐποιίας καὶ
 μήποτε | κατὰ φίλων, ἵνα μὴ λέγω κατ' ἐχθρῶν γε, κινήθεισῶν, f. 2
 οὐ κατὰ θεραπευίδων καὶ θεραπεύων, οὐ κατὰ μισθωτῶν καὶ
 30 παροίκων, οὐ κατ' ἐπήλυδος καὶ νεήλυδος, ὧ παντὸς τοῦ χαροποιοῦ
 σου προσώπου καταλάμποντος, τοῦ ἠρέμα μὲν μειδιῶντος ἐν τῷ
 λαλεῖν, εὐσιαλοῦς δὲ ὄντος ἐν τῷ ἀκούειν καὶ σύννου.

Τούτῳ πατρὶς μὲν εἰτύγχανεν οὔσα ἢ τῶν ἐν Κρήτῃ πασῶν πό-
 λεων μεγίστη καὶ περιώνυμος, δικαιοσύνη μὲν τῶν ἐν μνήμῃ
 35 πασῶν, ὅτι καὶ Μίνω καὶ Ραδάμανθυν τοὺς δικάζοντας εἶ-
 χεν, οἳ τοσοῦτον ἦσαν περιβόητοι τὴν δικαιοσύνην, ὥστε ἀσοφδε-
 λῶν λειμώνων καὶ Ἑλλήνων πεδίων αὐτοὺς ἠξίωσαν Ἑλληνες,
 καὶ νῦν δὲ αἰθίς αὐτῶν καθ' ἡμᾶς νόμων ἔχουσα εὖ διὰ τῶν
 Ἑνετῶν ἐννομοτάτην ἀρχὴν καὶ κρίσιν δικαιοτάτην, καλῶς λόγων
 40 ἤκουσα καὶ παιδείας, ἃ ψυχὴν πόλεως ὁ καλέσας οὐκ ἂν ἀμάροιοι
 τῆς ἀληθείας, εὐάερος, εὐάνδρος, καλλιγύναιξ, εὐκράτος τὰς ὥρας
 καὶ πολυάνθρωπος, τᾶλλα ὅσα πόλεις κοσμοῦσιν, ἵνα μὴ λέγω πάν-
 τα, καθ' ἕκαστον ἔχουσα. Πατὴρ δὲ αὐτῷ πρῶτος τῶν ἐν τῇ Κρή-
 τη καὶ οὐχ ὅτι γε πρῶτος, ἀλλὰ καὶ πάσης ὑπὲρ πάντας ἀρετῶν
 45 ἰδέαις κατεστημμένος, ὅσαι τε ψυχῆς καὶ ὅσαι τοῦ σώματος· θυ-
 ραίων δὲ ἀγαθῶν τοσοῦτω τετύχηκεν, ὅσῳ γε οὐδένες ἄλλοι τῶν
 κατ' αὐτόν· οὔτω δὲ αὐτὰ ὑπ' αὐτοῦ διωκῆθη, ὡς οὐδέ τῳ ἄλλῳ
 τῶν κατ' αὐτόν, ἵνα μὴ λέγω τῶν πρὸ αὐτοῦ. Μήτηρ δὲ αὐτῷ
 Κρησα, μία τῶν εὐγενίδων καὶ Ἑνετῶν ὁμοτίμων, σωφρονεσιότη
 50 τε καὶ συνειωτάτη, ἀγαθὴ μὲν ἐξ ἀγαθῶν, ἐκ δὲ δικαίων δικαιο-
 τάτη, ἀρίστη τὰς γνώμας, ἀρίστη ταῖς πράξεσι, νῦν δὲ οἴμοι καὶ
 αὐτὴ ἐν τῷδε κεῖται τῷ τύμβῳ, οὐ μετ' ὀλίγον καὶ ὁ φίλιτος τῶν
 νείων αὐτῇ συντεθείσεται μετηλλαχῦτα τὸν βίον ἡμέρας μάλιστα τεσ-
 σαράκοντα. Ἄλλ' ὧ μῆτερ ἀγαθὴ παιδὸς ἀγαθοῦ, ἄσμενος δέξαι
 55 σου τὸν υἱέα καὶ ὡσπερ ζῶσα τοῖς πᾶσιν εὐφρανας ζῶντα, οὔτω
 σοι ταχέως ἀκολουθήσαντα παρηγόρει καὶ εὐφραίνει τεθνηκότα
 προτεθνηκῦτα, περίθαλπε, δεξιῶ, φιλοφρόνει τοῖς πᾶσιν ὧν ἔτυ-
 χες ἐκ Θεοῦ· ἀρίστως γὰρ πολιτευσαμένη καὶ καθαρῶς οὐδὲν ἀμ-
 φίλογον, οὐδεμία κωλύμη μὴ οὐ μεγάλων καὶ παρὰ Θεοῦ τυχεῖν σε
 60 τῶν ἀμοιβῶν. Ἐκ τούτων τοίνυν καὶ τῶν τοιούτων γεννηθεῖς ἡμῖν
 ὁ προκείμενος, τὰ μὲν ἐξισώθη τῷ φύσαντι, τὰ δὲ ὑπερῆνεγκε, τὰ
 δὲ ἠτιήθη ἦτιαν δικαίαν καὶ τοῖς χρόνοις προσήκουσαν. Ἄλλὰ νῦν
 ἐξ ἀνθρώπων | οἴμοι γενόμενος, τῷ μὲν ἠτιονι ἡμῶν ἡμῖν πρό- f. 3v

κείται, τῷ δὲ κρείττονι παρίσταται τῷ Θεῷ. Ὡ, οἷον φίλον ἀπε-
 65 βαλόμην ὁ δείλαιος, ὃ οἷον καὶ ἡμεῖς, ὃ Πέτρος καὶ Μάρκε, φίλ-
 τατον ἀδελφὸν ἀπεβάλεσθε, καὶ σὺ δέ, ὃ Ματθαῖε, οἷου πατρὸς
 ἐστερήθης. Καὶ ὑμεῖς, ὃ παρόντες ἀγχισταὶ καὶ φίλοι τοῦ προ-
 κειμένου, οἷας λαμπάδος ὑμῶν ἐστερήθητε, ὃ κακοδαίμονες, ἀ-
 γροῖκοι καὶ τάλανες, οἷον δεσπότην πλέον οὐχ ἔξετε ἵλεων, ἡδὺ λό-
 70 γον καὶ εὐμειάδοτον. Τοιγαροῦν θρηνήσωμεν πάντες καὶ ὀλολύ-
 ξωμεν τὸν προκείμενον, ὁμοθυμαδὸν τε καὶ κατὰ μόνας πενθήσω-
 μεν, οἰμώξωμεν, κλαύσωμεν, οἷ μὲν τὸν φίλτατον ἀδελφόν, οἷ δὲ
 τὸν φιλόπαιδα πατέρα καὶ ἡπιώτατον, οἷ δὲ τὸν προσφιλή καὶ ἄ-
 ριστον συγγενῆ, οἷ δὲ τὸν φίλον καὶ εὐεργέτην, οἷ δὲ τὸν προῖον
 75 δεσπότην καὶ ἡμερώτατον, μᾶλλον δ' ἐπαινέσωμέν τε καὶ μακαρί-
 σωμεν, μεμνημένοι τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ οἷος ὢν πρὸς πάντας
 εἰτύχανεν, Ἐλλησι δὲ παρῶμεν τοὺς οἰχομένους θρηνεῖν καὶ ὅσοι
 μήτε ψυχῆς ἀθανασίαν δοξάζουσι, μήτε τῶν σωμάτων τὴν ἔγερσιν
 προσδοκῶσιν, ἡμῖν δέ, οἷς ταυτὶ προσδοκία καὶ ὅσα παρὰ θείων
 80 ἀνδρῶν καὶ θεολήπτων ἐμάθομεν καὶ ἐβεβαιώθημεν, οὐ τὰ τῶν
 ἔθνῶν ποιητέον, ἀλλ' ὅσα τε ἡ φύσις αὐτῆ καὶ ὁ λόγος ἀπαιεῖ.
 Ἄλλ', ὃ παρόντες, τῷ πάθει συσχεθεὶς καὶ τῇ λύπῃ θορυβηθεὶς,
 πρωθύστερον ἠρξάμην τοῦ νόμου τῆς μονωδίας καὶ πρὸ τῆς πατρί-
 δος καὶ φύντων καὶ τῶν ψυχικῶν ἀρειῶν, τὰς σωματικὰς προεθέμην
 85 καὶ σύγγνωτέ μοι δικαίως τοῦτο παθόντι, ἄνδρες συμπαθεῖς καὶ
 εὐγνώμονες. Ἄλλὰ γάρ, πῶς σου τὰς ψυχικὰς ἀρειὰς μονωδήσω
 καὶ διηγῆσομαι, πῶς ἐκείνην τὴν φρόνησιν, ἣν Ἐνετοί τε καὶ
 Κρηῖτες ἐθαύμαζον, ἄλλοδαποὶ καὶ ἡμεδαποί, κωμῆται καὶ ἀστι-
 κοί, πλούσιοί τε καὶ πένητες, μοναχοὶ καὶ μιγάδες, πάντες ὅσοι
 90 καὶ μετρίως σοι συνεγένοντο; Φρόνησις γὰρ σώματος εὐκράτου τυ-
 χοῦσα καὶ βίου καθαροῦ καὶ σπουδαίου, δύναμις οὕσα ψυχῆς, οὐ-
 δὲν θαυμασιόν, εἰ πλείστων ἀνθρώπων φρονήσεις ὑπερελάσειεν.
 Ὡ τῶν πολλῶν σου νοημάτων καὶ θαυμασιῶς πάντων ἐχόντων
 ἀγαθὰ συμπεράσματα, ὃ βουλευμάτων ἰδίων καὶ ἀλλοτρίων, οὐδέ
 95 ποτε παισάντων, οὐδέ μικρόν γε, τίς σου ῥᾶον τὰς ἀπορίας ἐλάμ-
 βανε κατὰ νοῦν καὶ αὐθωρεῖ ἔλνε, μὴ οἷ γε τοῦ βίου καὶ κοσμι-
 κούς, ἀλλὰ | καὶ τὰς φυσικὰς τε καὶ θείας; τίς εἰκαστῆς τῶν μελ- f. 3
 λόντων ἐγένετο δεξιώτερος; ὡς γὰρ ἔγωγε ἐπυθόμην, καὶ τὸν θά-
 ναϊόν σου προεῖπες τὸν ἀπενκταῖον. Τίς οὕτως ἀνεπιλήπτως καὶ
 100 ἀμωμήτως τὴν ζωὴν αὐτοῦ διετέλεσεν ἐν πράγμασιν ἰδιωτικοῖς καὶ
 ἀρχικοῖς; Ὡ, πόσα μὲν εἶπεῖν ἠβουλόμην περὶ φρονήσεως καὶ
 ἴσως γε ἡδυνάμην καὶ ταῦτα γε ἐπιστάμην, τὸ δὲ βραχὺ τῆς ὥρας
 ἐκώλυσεν. Ὡ πῶς σοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ ἀξίαν ἐφάψομαι; οὐκ ἄν

δυναίμην, εἰ καὶ πολλὰ κάμοιμι· ἔν δὲ εἰπὼν, οἶμαι, τὰ πάντα
 105 περιλαβεῖν γενικῶς, ὡς οὔτε κατεφέρου ταῖς περιστάσεσιν, οὔτε
 ὑπερήρου καὶ τὰς ὀφρῶς ἀνέσπας ταῖς εὐτυχίαις, ἀλλ' ἑκατέραν
 μεταβολὴν γενναίως ὑπέφερες, ἔχων ἀεὶ τὸ καρτερικόν τε καὶ εὐελ-
 πι. Σωφροσύνης δὲ καὶ δικαιοσύνης εἴ τις οὐκ ἂν σὲ φαίη κανό-
 να, εἴη ἂν ἀκόλαστός τε καὶ ἄδικος. Ἐπὶ νῦν παῦσον ταῦτα τὰ
 110 γνωματεύματα· ποῦ τῶν παντοίων ἀρετῶν αἱ ἰδέαι, ποῦ τῶν ἀγα-
 θῶν πράξεων ὁ ἔσμός, ποῦ αἱ πάννηχοι δεήσεις καὶ προσευχαί, ποῦ
 αἱ τῶν πενήτων καὶ χορηζόντων ἐπάροκται; ἢ ταῦτα πάντα προτρέ-
 πουσί σε εἰς τὸ Ἑλύσιον πεδίον, τὸν εὐκτὸν λειμῶνα καὶ ἀδιάρου-
 τον, νόων δὲ τῶν αὐτῶν θεῖος χορὸς ταῦτα κατέχοντες ἀνὰ χεῖρας
 115 ὡσπερὶ κώδικας καὶ σιγίλλια τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλέων Θεῷ κο-
 μίζουσιν μὲν ὡς δῶρα, κατὰ δὲ τῶν ἀντιπάλων ἄθλα καὶ τρόπαια·
 νῦν μοι δοκεῖν τὴν θεῖαν σου ψυχὴν καθαρὰν ἐφεπομένην τοῖς
 νοῖς μὴ δισιάζουσαν, ἀλλὰ χείρουσαν νῦν μοι δοκῶ τοῖς καθαρῶ-
 120 τάτοις καὶ ἀκηράτοις ποσὶ προσπίπλουςαν τοῦ Χριστοῦ ἐκ δεξιῶν
 καθημένου τῆς μεγαλειότητος τοῦ πατρὸς καὶ πέμποντος ταύτην
 εἰς τὸ Ἑλύσιον ὄμμασι χαρωποῖς καὶ φθέγμασι λαυπροῖς, οἷς τὰ
 γύναια καὶ εἶπε καὶ ἐθεάσατο, νῦν μοι δοκῶ τοῖς μακαρίοις ἀν-
 δράσι συνομιλεῖν κακείοις δεξιούσθαι καὶ φιλοφρονεῖν, οἷς ἔτι-
 125 χον ἐκ Θεοῦ, μετὰ μικρὸν δὲ καὶ ὅσον οὐκ ἤδη καὶ τὸ σκῆνός σου
 τὸ θεῖον τουτὶ μετὰ τῆς ἀκηράτου ψυχῆς συνδιαιωνίσει μετὰ τῶν
 ἄλλων ὅσοι ἂν τῆς εὐκταίας καὶ λυγροῦς ἐκείνης φωνῆς ἐπακού-
 σαιεν τοῦ δικαιοτάτου καὶ ἀδεκάστου κριτοῦ, οἷς καὶ ἡμῖν γένοιτο
 130 συνδιαιτηθῆναι καθαρῶς βιοῦσι καὶ ὡς ἀρέσκει Θεῷ· νῦν δὲ με-
 τρίως μονωδήσαντες καὶ καθ' ὥραν, ἀπίωμεν, ὧ παρόντες· ἤδη
 γὰρ καὶ τὰ τῆς ὀσίας εἴληφε πέρας.

Υ Π Ο Μ Ν Η Μ Α

1. Τὸ ἐνιαῦθα ἐκδιδόμενον ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀνδρέαν Καλέργην
 ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστόλη εἰς τὴν πρὸς τὸν
 Φραγκούλιον¹ ἀπευθυνομένην ἐπιστολήν του, τὴν ὁποίαν ὁ ἐκδότης
 χρονολογεῖ μετὰ τὸ τέλος τοῦ 1468 καὶ τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1469².
 Εἰς τὴν ἐπιστολήν του ὁ Μιχαὴλ Ἀποστόλης παραπονεῖται ὅτι ἐνῶ ὁ
 Φραγκούλιος τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ τὸν ἀμείψη διὰ τὴν πρὸς τὸν
 Ἀνδρέαν Καλέργην νεκρολογίαν του, δὲν ἐτήρησεν ὅμως τὴν ὑπόσχε-
 σίν του. «Ἀνδρέαν δὲ τὸν Καλέργην, ἄνδρα μεγαλοπρεπῆ καὶ μικρά-

¹) Περὶ αὐτοῦ Legrand, BH, I, LXXXI καὶ CXXVII.

²) Περὶ Noiret, ἐνθ' ἀν. 105 - 106.

ριον μονωδήσας ἐξ ὑπογύου, καὶ μηδενὸς παρ' οὐδενὸς φιλανθρώπου τετυχηκώς, ἐκείνω μὲν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ ἅμα ἐλευθερίῳ, ὅτ' ἔζη, οὐδὲν ἂν δικαίως προστίψαιμι μωμητὸν ἀπογενομένῳ, ἅπαρ γὰρ ἢ μαινοίμην γε ἂν, ἄλλοις δὲ καὶ σοὶ μάλιστα, νῆ τὴν ἀρετὴν, ὅν γε ἐπαγγειλάμενον ἅπαξ ἐν τοῖς ὀφείλουσιν ἔχω· καλὸν γὰρ καὶ προσερανισάμενον ἀναπληρῶσαι τὸ σπουδαζόμενον. *Ερρωσο. Καὶ ἢ μὴ ὑπόσχου, ἢ ταχέως πάρεχε μετὰ ὑπόσχεσιν».

2. Ὁ Ἄνδρέας Καλέογης, περὶ οὗ ἡ νεκρολογία, εἶχε δύο ἀδελφούς. ὡς λέγει ὁ ἴδιος ὁ Μιχαὴλ Ἀποστόλης, τοὺς Πέτρον καὶ Μᾶρκον, καὶ ἓνα υἱόν, τὸν Ματθαῖον. Περὶ τῆς γυναικὸς του δὲν ἀναφέρει τίποτε, διὰ τὴν μητέρα του ὅμως λέγει ὅτι εἶχεν ἀποθάνει σαράντα ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ της. Πλείονα περὶ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἄνδρέου δύναται νὰ εὔρη τις εἰς τὰς παρὰ τῷ Noiret παραπομπάς.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

*) Πρβλ. Noiret, ἐνθ' ἄν. 46.